

ביאורים במאמרי רבינו

מאמרי חסידות
מכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
מבוארים ומפורשים

מאמר ד"ה
באתי לגני ה'תש"מ

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמזנים לבריאה

קובץ זה נדפס
לעילוי נשמת

הו"ח התמים

ר' יעקב

בן הרה"ח מאיר צבי ע"ה

סטמבלר

חסיד נאמן ומסור

לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

נלב"ע י"א ניסן ה'תש"ע

ת.נ.צ.ב.ה

קובץ זה נדפס ע"י ולזכות
הר"ר ירחמיאל מנחם מענדל

וזוגתו מרת רבקה פייגא

ילדיהם

חיה מושקא, אריה לייב שאול, יהודה
מאיר, שלום דובער, שניאור זלמן

גולדשמיד

להצלחה רבה ומופלגה

בטוב הנראה והנגלה

בכל אשר יפנו

בגשמיות וברוחניות

ולנחת רוח יהודי חסידותי

מתוך שמחה וטוב לבב

קובץ זה נדפס על-ידי ולזכות

ר' מרדכי

וזוגתו מרת חיה מושקא שיחיו

בן שבת

ולזכות

ליאור בת מרדכי,

יהושע בן אברהם שיחיו

יזכו להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר

יפנו בגשמיות וברוחניות

ולזכות ר' דוד ציון בן יצחק

וזוגתו זהבה בת מרדכי שיחיו

לרפואה שלימה וקרובה

ולהצלחת בית הספר החדש 'מנחם

מענדל אקדמי'

סגל המורים והמורות וכל העוסקים

במלאכת הקודש

קובץ זה נדפס

על-ידי ולזכות

ר' יוסף יצחק

וזוגתו מרת נחמה שיחיו

ולזכות ילדיהם

הת' אריה זאב,

וחיה רישא שיחיו

לאורך ימים ושנים טובות

דרוקמן

טורונטו קנדה

פתח דבר

בשבח והודיה לה' יתברך, מוגש בזה לפני ציבור הלומדים מאמר נוסף בסדרת 'ביאורים במאמרי רבינו'.

מאמר זה נאמר על-ידי כ"ק אדמו"ר בהתוועדות יו"ד שבט ה'תש"מ, ובו נתבארו עניינים בפרק העשירי של המשך באתי לגני ה'שי"ת השייך לשנה זו (תש"פ), זאת בהתאם למנהג רבינו לבאר בכל שנה פרק אחד מתוך עשרים הפרקים של המאמר (ראה בארוכה ב'פתח דבר' לתורת מנחם – באתי לגני ח"א)..

בקונטרס זה נוספו למאמר קיצורים וסיכומים, ונתבארו העניינים והמושגים המובאים בו. הביאורים נלקטו ונכתבו על ידי הרה"ת ר' מנחם מענדל שיחי' אשכנזי, והסתייענו רבות בהסברים שהשמיע הרה"ח ר' יואל שיחי' כהן בהזדמנויות שונות.

*

תודתנו נתונה להרה"ת יואב שיחי' למברג על כתיבת הסיכומים ועריכת הביאורים. כמו כן אנו מודים להנהלת קה"ת על נתינת רשות מיוחדת להדפסת המאמרים.

*

לחביבותא דמילתא בא בתחילת הקונטרס צילום קטע מתוך מאמר דידן עם הגהות כ"ק אדמו"ר בגוף כתב יד קודשו (נדפס בתורת מנחם – באתי לגני ח"א ע' שמג).

*

מאמר מבואר זה, מצטרף למאמרים ושיחות שיצאו לאור על ידינו בשנים קודמות, ובייחוד לסט הספרים "ביאורים במאמרי רבינו", שני כרכים, המאגד שלושים ואחד מאמרים, מסודרים לפי מועדי השנה, ערוכים מחדש בצורה בהירה. את הספרים ניתן להשיג בקה"ת ובחנויות הספרים המובחרות.

לבקשת רבים, ניתן להוריד את הקונטרס, כמו גם הקונטרסים האחרים שנתבארו על ידנו, בכתובת: www.biurim.022.co.il.

*

כבר אמר דוד המלך, "שגיאות מי יבין" (תהלים יט, ג), ויתכן שנפלו אי-הבנות בעניינים המבוארים. על כן בקשתנו שטוחה בפני ציבור המעיינים לשלוח אלינו את הערותיהם ונתן קנן בבוא העת אי"ה.

יהי רצון מהשי"ת שהעיסוק בדא"ח בכלל ובתורת רבינו במיוחד, יזרו את קיום הייעוד: "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא, ט).

כד טבת ה'תש"פ

הנחה

בס"ד. יו"ד שבט ה'תש"מ*

באתי לגני אחותי כלה¹, ומביא על זה כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא במאמרו ליום ההסתלקות וההילולא שלו, דאיתא במדרש רבה² לגני לגנוני א, למקום שהי' עיקרי [היינו עיקר דירת] בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, ועל-ידי ז' הענינים הבלתי רצויים ב נסתלקה השכינה מלמטה למעלה, קוב"ה סליק לעילא ולעילא³, עד לרקיע השביעי, ואחר-כך עמדו שבעה צדיקים ג והורידו את השכינה מלמעלה למטה, עד שבא משה שהוא השביעי וכל השביעין חביבין⁴ והורידה למטה בארץ. וזהו צדיקים יירשו ארץ וישכנו לעד עלי⁵, דעבודת הצדיקים היא להשכיך ולהמשיך את השכינה מלמעלה למטה, בחינת עד ז (כמו שהיא בבחינת שוכן עד מרום וקדוש) ישכנו עלי⁶, למטה בארץ, בעולם-הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו. והנה התחלת ההמשכה למטה שעל-ידי משה היתה בעת מתן תורה כמ"ש⁷ וירד הוי"ה על הר סיני, אבל בקביעות⁸ ובגילוי הי' זה בעשיית המשכן כמ"ש⁸ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ה. וממשיך בהמאמר, שהמשכת עיקר שכינה בתחתונים (ושכנתי בתוכם) נעשית על-ידי העבודה

7) אף שבערך ביהמ"ק נקרא אוהל (שמואל-ב ז, ו. וראה שהש"ר פ"א טז [ג] "עד שלא נבנה בית-המקדש היתה השכינה מטלטלת ממקום למקום הדא הוא דכתיב ואהיה מתהלך באוהל ובמשכן (שמואל שם), משנבנה בית-המקדש זאת מנוחתי עדי עד"), ואדרבא – דוקא מעשה משה נצחיים (סוטה ט, א) היינו חלקי וכלי המשכן, אך בנוגע לקדושת והשראת השכינה ב'מקום' המקדש ומשכן, דוקא במקדש היא באופן נצחי "עדי עד" (ראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 466 ואילך).
8) תרומה כה, ח.

* יצא לאור בשעתו, "עש"ק ט"ו בשבט ה'תש"מ".
1) שה"ש ה, א.
2) שהש"ר שם. וש"נ.
3) ראה זח"ג כ, ב. עה, רע"א.
4) ויק"ר פכ"ט, יא.
5) תהלים לו, כט.
6) יתרו יט, כ.

ביאורים במאמרי רבינו

דור המגדל, אנשי סדום, המצרים בימי אברהם (שהש"ר שם).

ג "שבעה צדיקים" אברהם, יצחק, יעקב, לוי, קהת, עמרם, משה.

ד "בחינת עד" בלקו"ת (פקודי, ז, א-ב) מבואר ב' טעמים לכך שהשכינה נקראת "עד": א. על דרך הלשון "עדי עד", שמורה על נצחיות, עניין האין סוף. ב. על דרך הלשון "עד כאן תבוא", שמורה על הפסק, שלשם אי אפשר "לבוא" ולהשיג, מפני שמדובר על מדרגה אלוקית שלמעלה מהשגה.

א "לגנוני" בפירוש יפה קול לשהש"ר שם "לגנוני היא החופה, אשר שמה עיקר דירת החתן" (וזהו גם שאומר המדרש "למקום שהי' עיקרי בתחילה"). וראה גם במת"כ במדב"ר פי"ג. וראה שוע"ר או"ח סי' תרלט: בימים הראשונים .. היו מתייחדין החתן והכלה בחדר מיוחד ואין שום אדם נכנס אצלם רק בעת שרוצים לשמח אותן ולאכול ולשתות עמהם וזה החדר נקרא חופה .. שהוא עיקר ישיבת החתן וכלה".

ב "ז הענינים הבלתי רצויים" חטא אדם הראשון, קין, אנוש, דור המבול,

דאתהפכא חשוכא לנהורא. וזהו מה שהמשכן היה מעצי שטים, שמהם נעשו הקרשים, כמ"ש ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, קרש הוא אותיות שקר והוא השקר דעולם, הבא מהשטות דלעומת-זה, אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות¹⁰, ועל-ידי העבודה דועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים, שמהפכים השטות דלעומת-זה לשטות דקדושה ו (עצי שטים), את השקר דעולם לקרש^ז המשכן (קרשים למשכן), על-ידי זה נעשה ושכנתי בתוכם, המשכת (עיקר) שכינה בתחתונים. ומוסיף בהמאמר דיוק לשון הכתוב ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד¹¹, דבכאו"א מישראל על-ידי העבודה דאתהפכא חשוכא לנהורא, על-ידי זה שוכן בו עיקר שכינה כמו שהיה בתחלת הבריאה, באתי לגני לגנוני, למקום שהיה עיקרו בתחלה, ונעשה עיקר דירה בתחתונים.

סיכום: משה הוריד את השכינה לארץ על-ידי המשכן שנעשה מקרשי עצי שטים, שענינו להפוך את השקר (= קרש) הבא מהשטות (= שיטים) דלעומת-זה, לשטות דקדושה ולקרש המשכן. וכמו כן על-ידי עבודת האתהפכא של כל אחד, נמשך בקרבו עיקר השכינה.

(11) של"ה סט, א. רא, א. שכה, ב. שכו, ב. ובכ"מ.

(9) שם כו, טו.

(10) סוטה ג, א.

ביאורים במאמרי רבינו

ה "בבקיעות ובגילוי היה זה בעשיית המשכן" בד"ה באתי לגני תשל"ב מבואר "דמהמעלות שבהמשכה שהיתה במשכן לגבי ההמשכה שהיתה במתן תורה הוא, דההמשכה למטה שהיתה במתן תורה היתה מצד למעלה (ולכן היה הגילוי רק לפי שעה), וההמשכה במשכן היתה באופן שהמטה (הדברים הגשמיים שמהם נעשה המשכן) נעשה כלי להגילוי, שכן בניית המשכן והעבודה בו נעשות על-ידי עם ישראל.

ו "שטות דקדושה" ו "השקר דעולם .. לקרש המשכן" שטות דקדושה היא עבודת ה' מתוך ביטול שלמעלה מטעם ודעת. דוגמה לכך מובאת בד"ה באתי לגני השי"ת (סעיף ה) מהמסופר בגמ' (כתובות יז, א) אודות רב שמואל ב"ר יצחק שהיה מרקד לפני הכלה עם שלושה בדי הדס, זורק אחד ומקבל אחד. ר' זירא טען שהנהגתו זו באופן של קלות ראש בעצמו גורמת לזלזול בכבוד תלמידי חכמים. אולם כאשר הסתלק רב שמואל הפסיק עמוד של אש בינו לבין העם, ואז אמר עליו ר' זירא שהועילה לרב שמואל שטותו. כלומר, הנהגתו כשוטה העמידה אותו בדרגה גבוהה מאוד.

ז "השקר דעולם .. לקרש המשכן" "השקר דעולם שמעלים ומסתיר על האמת, ואמת הויה לעולם, דהגם שאמיתית המציאות של כל הנבראים היא אמיתית המצאו ית', הרי ההרגש דעולם הוא שהוא מציאות לעצמו, והוא השקר דעולם שקשור עם השטות דלעומת-זה. והעבודה דועשית את הקרשים למשכן עצי שטים

וראה לקו"א פל"ד "ומעין זה [ביטול האבות והנביאים לקב"ה] זכו ישראל במעמד הר סיני רק שלא יכלו לסבול, כמאמר רז"ל על כל דיבור ודיבור פרחו נשמתן כו', לכן מיד אמר להם לעשות לו משכן ובו קדשי הקדשים להשראת שכינתו שהוא גילוי יחודו ית'". כלומר, במעמד הר סיני מכיון שפרחה נשמתן השכינה לא היתה גלויה בהם - בכוחותיהם המוגבלים, מה-שאיין-כן בקודש הקדשים ש"מקום הארון אינו מן המידה", היה חיבור בלי גבול וגבול בגלוי (אג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ב ע' שצב).

ב) והנה מכיון שהתורה היא נצחית¹², הרי מובן, שענין זה (ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם) הוא נצחי במשך כל הדורות, גם בזמן הגלות, כאשר מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, שגם אז ישנם (ברוחניות) כל ההוראות והמצוות (דכתיב בהו וחי בהם¹³) התלויות במשכן ומקדש. ועל דרך זה הוא גם בנוגע לכל הפרטים שהיו ביציאת מצרים, וגם לפני זה בגלות מצרים, שהם הוראות נצחיות בכל דור ודור, עד היום הזה. וכמו שידוע¹⁴ בענין וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים גו'¹⁵, שגם עכשיו בגלות האחרון ישנה העבודה בחומר ובלבנים (כמו שהיא ברוחניות), בחומר דא קל-וחומר ובלבנים דא לבון הלכתא¹⁶, ועל-ידי זה יזכו אחר-כך לגאולה העתידה, בדוגמת הגאולה דיציאת מצרים (לאחרי העבודה קשה בחומר ובלבנים גו'), ובני ישראל יוצאים ביד רמה¹⁷.

סיכום: התורה היא נצחית, ולכן גם היום קיימת ההוראה של "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". וכמו כן כל הפרטים שהיו בגלות וביציאת מצרים הם הוראות נצחיות, וכמו העבודה בחומר ובלבנים, שברוחניות היא עסק התורה בקל וחומר ובלבון הלכה.

ג) והנה גודל העילוי דעסק התורה בזמן הגלות, מבאר בעל ההילולא בסעיף העשירי [העשירי יהיה קודש¹⁸] דהמשך המאמרים דיום ההילולא, שסעיף זה הוא הסיום והחותם של מאמר השני דהמשך, ד"ה היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני¹⁹ (ע"פ פרש"י על הפסוק), אמר הקב"ה לכנסת ישראל את הפזורה בגולה ורועה בגנים של אחרים כו' ובכ"ז יושבת בבתי כנסיות ובתי מדרשות לעסוק בתורה, הנה החברים שהם מלאכי השרת (וגם הקב"ה, כביכול²⁰) מקשיבים לקולך.

וממשיך בהמאמר, דעל שם זה נקראים ישראל צבאות הוי"ה כמ"ש²¹ ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי"ה מארץ מצרים. דשם זה (צבאות הוי"ה) ניתן לישראל ביציאתם ממצרים דוקא²². ויש לבאר קישור הענינים, כי מה שבזמן יציאת מצרים נקראו ישראל צבאות הוי"ה הוא מצד הניצוצות (הצבאות) שנתבררו בגלות מצרים (כמשי"ת לקמן²³). וזהו הקשר דענין מה שישראל נקראים צבאות הוי"ה לענין היושבת בגנים, כי על-ידי העבודה דכנסת ישראל בעסק התורה

רעא, א.	12 תניא רפי"ז.
(19) שה"ש ח, יג.	13 אחרי יח, ה.
(20) ראה בתחלת המאמר שם ממד"ר: אמר הקב"ה אני ופמליא שלי כו'.	14 תורה אור שמות מט, א ואילך. אוה"ת שמות ע' ח ואילך. ובכ"מ.
(21) בא יב, מא.	15 שמות א, יד.
(22) כמפורש בהמשך רפי"א.	16 זח"ג קנג, א.
(23) סעיף ט, מתו"א בא ס, ג.	17 בשלח יד, ח.
(24) בא שם, לו. ובתו"א שם [ובכ"מ]. וראה גם לקמן	18 (לשון הכתוב – בחוקתי כז, לב. וראה זח"ב

וקיום מצוותי' כשהיא פזורה בגולה ורועה בגנים של אחרים, על-ידי זה מבררים את הניצוצות שבגלות, בדוגמת וינצלו²⁴ את מצרים.

והנה נוסף למה שישראל נקראים בשם צבאות הוי'ה נקראים הם גם צבאות²⁵ (כמו שמביא בהמאמר הפסוקים²⁶ ויהי בעצם היום הזה הוציא הוי'ה את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם, כי בעצם היום הזה הוציא הוי'ה את מארץ מצרים). וההפרש בין צבאות הוי'ה לצבאות הוא²⁷, שצבאות הוי'ה (צבאות בחיריק) הוא לשון סמוך, שהצבאות נטפל להוי'ה ה', וצבאות (צבאות בשוא) הוא ענין בפני עצמו.

סיכום: על-ידי העבודה בגלות בעסק התורה וקיום מצוותי' מבררים הניצוצות, ועל שם זה נקראו ישראל ביציאת מצרים "צבאות הוי'ה". ועוד נקראו הם גם "צבאות", שמשמעו שאינו נטפל להוי'ה אלא הוא ענין לעצמו.

ד) **והנה** ידוע דמה שישראל נק' אדם הוא על שם אדמה לעליון²⁸. שמזה מובן, דמה שישראל נק' (גם) בשם צבאות שייך זה להשם צבאות, שהוא מז' השמות שאינן נמחקין²⁹. ויובן זה על-פי מ"ש כ"ק אדמו"ר הזקן³⁰ ששם צבאות נתגלה על-ידי הנביאים, כראיתא³¹ שמיום שברא הקב"ה את עולמו לא הי'ה אדם שקראו להקב"ה צבאות עד שבאתה חנה וקראתו צבאות ואמר הקב"ה³² עתיד בן שלך לפתוח בנבואה בשם זה. ועיקר הנבואה בשם זה הי' בנביאים האחרונים שהיו בסוף זמן בית ראשון ובהתחלת הגלות, שרוב נבואתם הי' בשם זה. והנה הגם שדברי הנביאים, דברי קבלה', הם למטה במדריגה מדברי

בפנים ס"ח] שהר"ע בירור הניצוצות שהיו במצרים.

25) כמובן גם ממה שמבאר בהמאמר (פ"י) ג' הפירושים דצבא (צבא סתם). ובהקיצור שם: נק' ישראל צבאות.

26) בא שם, נא. יז.

27) ראה תו"א שם. תו"ח שמות קמא, ב [בהוצאה החדשה – בא ח"א קטו, א].

28) של"ה כ, ב. שא, ב. ובכ"מ.

29) שבועות לה, סע"א (ושם ע"ב שכן הלכה). רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב. טושו"ע יו"ד סרע"ו ס"ט. שו"ע אדה"ז חאו"ח ספ"ה ס"ג.

30) תו"א ר"פ בא.

31) ברכות לא, ב.

32) תו"א שם.

ביאורים במאמרי רבינו

ט הולך ומונה כאן מתורתם של כל אחד מרבותינו נשיאנו (וכן הוא בכל מאמרי "באתי לגני" שנאמרו על-ידי רבינו מידי שנה בשנה). וראה תורת מנחם התועדויות תשי"א ח"א עמ' הטעם לכך.

י "דברי קבלה"

"תורת משה קרויה תורה לפי שנתנה תורה לדורות, ושל נביאים לא קרי אלא קבלה, שקבלו מרוח הקודש כל נבואה ונבואה לפי צורך השעה והדור והמעשה" (רש"י חולין קלו א). כידוע שתורה מלשון הוראה (ור"ק להללים יט ח, גו"א ר"פ בראשית, זח"ג נגב).

עומדים, היא לגלות את האמת בעולם (ואמת הוי' לעולם) על-ידי ההתבוננות וכו" (באתי לגני תשמ"ב ס"א).

ח "לשון סמוך .. בפני עצמו"

"צבאות" בפני עצמו משמעו שלצבא יש מציאות אישית משל עצמו, אלא שמתבטל לשרת את הוי'ה. אך "צבאות" בלשון 'סמוך', משמעו שאין לו מציאות לעצמו כלל אלא הוא טפל להוי'ה, וכל עניינו מלכתחילה הוא צבא של הוי'ה.

תורה יא [ואפילו בנוגע לנבואת משה כתיב³³ ולא קם נביא עוד בישראל כמשה יב, ועל-אחת-כמה-וכמה שהם למטה מדברי תורה], אף-על-פי-כן שם צבאות לא נזכר בתורה כי אם בנביאים דוקא, ויש מעלה בדברי נביא על דברי תורה. וכמו שמצינו שהעובר על דברי נביא עונשו קשה יותר מעובר על כמה וכמה דברי תורה³⁴, ומזה מובן שכן הוא גם בנוגע להפגם³⁵ יג. ועל-פי זה מבאר כ"ק אדמו"ר האמצעי בארוכה³⁶, זה שהעונש והפגם של העובר על דברי נביא קשה יותר מעובר על (כמה וכמה מ)דברי תורה שייך לזה ששם צבאות נמשך על-ידי הנביאים דוקא.

סיכום: שם צבאות של ישראל קשור לשם צבאות של הקב"ה שנתגלה על-ידי הנביאים. והנה הגם שדברי הנביאים הם למטה במדריגה מדברי תורה, מכל-מקום העונש והפגם של העובר על דברי נביא קשים יותר. וענין זה שייך לזה ששם צבאות נמשך על-ידי הנביאים דוקא.

35) שהרי העונש הוא לפי ערך הפגם (תניא פכ"ד בהגהה).
36) תו"ח שם, סע"א ואילך.

33) ברכה לד, י. וראה רמב"ם שם פ"ז ה"ו.
34) שהעובר על דברי נביא חייב מיתה בידי-שמים (ואין נפקא-מינה באיזה ענין עבר, ואפילו אם הוא בדברי הרשות) (רמב"ם שם פ"ט ה"ב), מה-שאין-כן בכמה-וכמה מדברי תורה (בהם העונש תלוי בסוג העבירה אם היא עבירה קלה או חמורה כו').

ביאורים במאמרי רבינו

שחייב מיתה (ללא נפק"מ באיזה ענין מרד).

"ומזה מובן, שיש חומרא בענין הנבואה בכלל (לגבי דברי תורה), גם במקום שלא חל בפועל האיסור של עובר על דברי הנביא (כי לא שמע מפי הנביא וכו')".

וכמו כן לתוכן הנבואה יש שייכות לעולם, שכן אין הנביא עומד אלא להודיענו דברים העתידיים להיות בעולם כו'. לכן נבואה מתעצמת עם הנביא עד שהופך להיות איש אחר (תורת מנחם תנש"א ח"ד ע' 196-7, לקו"ש ח"ט ע' 184, חכ"ג ע' 86).

ואילו תורה קדמה לעולם. כי תורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, שלמעלה משייכות לגדרי העולם, שכן לית מחשבה תפיסא ב' כלל. והגם שתורה ירדה ונסעה כו' ובאה בהתלבשות בהבנה והשגה למטה, מכל-מקום היא נשארה בעצם מהותה למעלה מהבנה והשגה. שכן גם טעמי המצוות (כמו שהם לאמיתתם) הם למעלה מההבנה דשכל אנושי, דאמיתית טעמי המצוות היא כמו שהם בחכמתו ית', ומכיון שגם חכמתו ית' היא אין סוף, הרי אין שייך ששכל מוגבל והנבראים יוכל להשיג אמיתית הטעם דהמצוות,

יא "דברי נביאים הם למטה במדריגה מדברי תורה" שהרי אין להם את החומרא של דברי תורה, ראה אנציקלופדיה תלמודית ערך דברי קבלה. וראה לקמן ביאור יג.

יב "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה" במעלת נבואת משה ראה רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ז הלכה ו.

יג "מעלה בדברי נביא .. בנותע להפגם" ראה לקו"ש חל"ד ע' 120 הטעם לכך: "משום שאף-על-פי שהתוקף של דברי תורה גדול הרבה יותר מהתוקף שבדברי נבואה - מכל-מקום לגבי בני אדם, יש חומרא בדברי נבואה. כי הנבואה היא מה ש"האל מנבא את בני האדם", "מדע שמגיע מהבורא ללב בני האדם", וכיון שזוהו גילוי דברו לבנ"א, לכן, בנוגע לפעולה לבני אדם יש בדברי נביאים תוקף וחומרא לגבי דברי תורה. ומשום הכי, כששומע אדם ציווי מפי הנביא, הרי זה כאילו שומע הציווי מפי הקב"ה, ובמילא לא משנה תוכן הציווי, ואם עובר עליו הרי הוא מורד במלך,

ה) והענין הוא, הנה פירוש שם צבאות הוא אות הוא בצבא שלו³⁷, והיינו דצבא הוא ריבוי י' נבראים, והשם צבאות, אות הוא בצבא שלו, אות הוא בחינת האלקות כמו שנמשך בנבראים יו. וכמבואר בתו"א³⁸ בענין שם צבאות, שצבאות הוא לשון חיילות והם גדודי נשמות ומלאכים דבריאה ש(מצד עצמן) אינן אלקות כלל.

וזהו ההפרש בין שם צבאות לשאר השמות שאינן נמחקין, דכל השמות מורים על אור אין-סוף כמו שהוא באצילות שהוא עולם האחדות, איהו וחייהו חד (הוא והאורות אחד) איהו וגרמוהי חד (הוא והכלים אחד)³⁹ טו, מה-שאיין-כן שם צבאות מורה על אור אין-סוף כמו שנמשך ומתלבש בבי"ע (בריאה יצירה עשי"ה), שהם עלמי דפרודא⁴⁰

37) אה"ת בא ע' שכת. ד"ה בעצם היום גו' פר"ת סעיף ד'. ובהגיגה טז, רע"א: ארון הוא בצבא שלו.

38) ר"פ בא (ס, ב).

39) תקוני זהר בהקדמה.

40) תו"א בראשית ו, ב. ובכ"מ.

ביאורים במאמרי רבינו

צביונם". וברש"י ד"ה בצביונם: "בטעם כל אחד ואחד ובדפוס כל אחד ואחד".

טו "אות הוא בצבא שלו"

ראה לקוטי תורה (האוינו לד, ד): "צבאות הוא ענין אות הוא בצבא שלו, דהיינו שכל צבאי צבאות שלמטה, אלף אלפים לגדוד א' ולגדודיו אין מספר כו', כולם הם מתהוים ומקבלים חיות רק מאות א', וכמ"ש בהבראם בה' בראם".

טז "אור אין-סוף כמו שהוא באצילות שהוא עולם האחדות"

כלים דאצילות אינם ניכרים כמצאיות בפני עצמה אלא הם דבוקים ומיוחדים בו ית' (באתי לגני תש"כ ס"ד).

משל לדבר הוא האחדות דהגוף עם הנפש. דהנה "עיקר החילוק שבין גוף האדם להלבושים שלו, דהלבושים הם מציאות לעצמם, ולכן הם מכסים ומעלימים על גוף האדם המלוכב בתוכם, מה-שאיין-כן הגוף כל ענינו הוא להיות לבוש וכלי להנפש שמלוכב בו, ולכן אינו מעלים על חיות הנפש המלוכב בו, דבהגוף ניכר שהוא חי. וזהו גם הטעם על זה שאברי הגוף נשמעים ממילא לרצון הנפש, דכשעולה ברצון הנפש שתהי' איוו פעולה דאברי הגוף אין הרצון צריך לצוות על האברים

וגם באיזהו מקומן שנתגלה ונתפרש איזה טעם המובן לנו לכאורה, הנה טעם זה המובן לנו אינו תכלית הטעם כו'. וכמו-כן ידוע שהטעם הוא על כללות המצוה ולא על הפרטים (תורת מנחם סה"מ מלוקט ח"ב ע' קסה. וראה שם עוד הרחבה בזה).

ואף-על-פי שגם נבואה היא דבר הו"ה, הרי היא התגלות אלקות לנבראים - גלה סודו אל עבדיו הנביאים בגדרם הם, דכדי להיות נביא צריך להיות חכם גבור וכו', כי הנבואה נקלטת בדעתו ושכלו של הנביא באופן שמתאחדת איתו ומתלבשת בשכלו והשגתו במראה הנבואה, וגם במחשבתו ודיבורו, כמ"ש "רוח ה' דיבר בי ומלתו על לשוני". ולכן הנבואה צריכה לבוא דוקא בדיבור - "כל לשון נבואה אדם המכריז ומשמיע לעם כו' והוא מגזירת ניב שפתיים כו", ולא כתורה שיכולה מצד ענינה להשאר במחשבה (תורת מנחם תנש"א שם).

יד "צבא הוא ריבוי"

דצבא פירושו כלל אנשי החיל. ויש להוסיף, דצבא מורה גם על ריבוי של סוגים שונים, דהנה אחד הפירושים ב'צבא' הוא 'צביון'. צביון עניינו ההגדרה הפרטית של כל אחד בה הוא שונה מחברו. כדאיתא בגמ' (ראש-השנה יא, א) "כל מעשה בראשית לצביון נבראו, שנאמר ויכלו השמים והארץ וכל צבאם, אל תקרי צבאם אלא

נבראים נפרדים כמ"ש⁴¹ ומשם יפרד י'. שלכן יש מאן דאמר בגמרא⁴² (ולא רק קא סלקא דעתך) שצבאות אינו שם קדוש, שלא נקרא צבאות אלא על שם ישראל י". וגם לפי מה דקיימא לן⁴³ דצבאות הוא מהשמות שאינן נמחקין. הנה שם זה קאי על אור אין-סוף כמו שנמשך ומתלבש בנבראים. וי"ל הבי' ע"פ מה דאיתא בזהר ובתקו"ז ובכתבי האריז"ל⁴⁴ ששם צבאות הוא בנצח והוד⁴⁵, כי נצח והוד הם לבר מגופא (חוץ לגוף), היינו שענינם הוא (לא בשביל האצילות גופא, כי אם) בכדי להמשיך בעולמות בי"ע שלמטה מאצילות, ועל דרך הידוע⁴⁶ שנצח והוד הן כליות יועצות בכדי להשפיע להבן ולהתלמיד יט.

סיכום: צבאות פירושו אות בצבא שלו, והוא בחינת האלקות הנמשכת בנבראים, בשונה משאר שמותיו של הקב"ה המורים על אור אין סוף כפי שהוא באצילות.

(ו) וזהו מה ששם צבאות לא נזכר בתורה כי אם בנביאים דוקא, כי משה רבינו היה נשמה והנהגה דאצילות, שלכן נקרא משה על שם מן המים משיתיהו⁴⁷,

מע' צבאות). ע"ח שער השמות פ"ג. פ"ו. ועוד.

45) כמובא גם בהמשך רפי"א משערי אורה לר"י גיקטליא.

46) אגה"ק סט"ו (קכד, ב).

41) בראשית ב, י.

42) שבועות לה, ב.

43) שבועות שם. מקומות שבהערה 29.

44) זח"ג יא, ב. אד"ז (בזח"ג) רצו, א. תקו"ז תי"ח. ועוד (הובאו בפרדס שער השמות פי"ב ובי"ג למאור א

ביאורים כמאמרי רבינו

יח "שלא נקרא צבאות אלא על שם ישראל" כלומר, שם צבאות ביסודו קאי על ישראל, ומכיון שישראל מיוחדים איתו ית', נקרא גם הוא בשם צבאות, אך אין זה שמו של הקב"ה מצד עצמו (ראה בארוכה לקו"ש חל"ו ע' 53 ואילך).

יט "נצח והוד הן כליות יועצות בכדי להשפיע להבן ולהתלמיד"

כלומר, בשעת ההשפעה "צריך להתיעץ אין להשפיע בדרך שיוכל המקבל לקבל ההשפעה, כגון שרוצה להשפיע דבר חכמה ללמדה לבנו אם יאמרנה לו כולה כמו שהיא בשכלו לא יוכל הבן להבין ולקבל, רק שצריך לסדר לו בסדר וענין אחר דבר דבור על אופניו מעט מעט. ובחינת עצה זו נקראת נצח והוד שהן כליות יועצות" (אגה"ק סימן 10).

ובנמשל היא בחינה חיצונית באלקות המיועדת עבור נבראים.

שיעשו כן אלא שנעשה בהם כן ממילא, כי מכיון שכל ענינו של הגוף הוא להיות כלי להנפש, לכן פעולת (רצון) הנפש בהגוף היא באופן דממילא" (ראה בארוכה ד"ה נחזה עליו תשי"ד סעיף ג ובהסמך שם).

יז "עולם האחדות .. ומשם יפרד"

הספירות דאצילות מיוחדות איתו ית' כנ"ל ביאור טז, ולכן גם מאוחדות אחת עם חברתה, מה-שאיין-כן בבי"ע הספירות אינן מיוחדות איתו ית', וממילא מחולקות זו מזו. וזהו פירוש הפסוק "ומשם יפרד" כי בעולם האצילות מאירה בחינת 'עדן', וכשנמשך לבי"ע "ונהר יוצא מעדן .. ומשם יפרד לארבעה ראשים". (ד"ה זה היום תרס"ו ע' יא, לקו"ת במדבר י, א).

[וראה שם שאין הכוונה פירוד לגמרי ח"ו (שהרי הם עולמות של קדושה), אלא הם ארבע סוגי עבודות "פני אריה אל הימין באהבה הוא מחנה מיכאל, ופני שור מחנה גבריאל מהשמאל ביראה, ופני נשר היא מדה ממוצעת בחינת רחמנות וכו'"]

מים חכמה הוא בחינת אצילות כ. וכן התורה שניתנה על-ידי משה ונקראת על שמו כמ"ש⁴⁸ זכרו תורת משה עבדי היא בחינת אצילות כא. ולכן לא נזכר בתורה שם צבאות, כי שם צבאות מורה (כנ"ל) על אור אין-סוף כמו שנמשך בנבראים, שלמטה מאצילות. והוא⁴⁹ על דרך מ"ש⁵⁰ ביהושע ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי, ואמרו רז"ל⁵¹ עתה באתי אבל משה רבך לא קיבלו. דבימי משה, פני משה כפני חמה⁵², ה' המשכת בחינת אצילות, וגם הנהגת המלחמות⁵³ לא היתה על-ידי שר צבא ה' כי אם כמ"ש⁵⁴ הו'יה ילחם לכם. דזהו מה שביציאת מצרים וקריעת ים סוף היו נסים נגלים יוצאים מדרכי הטבע לגמרי שלא היה לבוש הטבע כלל, לפי שהמלחמה היתה על-ידי שם הו'יה, בחינת אצילות. מה-שאינ-כן לאחרי הסתלקות פני משה כפני חמה וההנהגה היתה על-ידי פני יהושע כפני לבנה⁵² הנה אז דוקא בא שר צבא הו'יה, עתה (דוקא) באתי כב. והגם שגם אז (על-ידי שהנהגת המלחמה היתה על-ידי שר צבא הו'יה) היו כמה נסים שלמעלה מהטבע, מ"מ כללות המלחמה היתה קצת בלבושי הטבע, ולא כהמלחמה בימי משה שהיתה למעלה מלבושי הטבע לגמרי, הו'יה ילחם לכם. וזהו ענין שם צבאות שנמשך על-ידי הנביאים, אות הוא בצבא שלו, שגם בנבראים דבי"ע (צבא) יהיה אות הוא ית' ממש בצבא שלו, שגם בבי"ע יהיה איהו וגרמוהי חד כמו באצילות כג.

47) שמות ב, י.

48) מלאכי ג, כב. וראה שבת פט, א.

49) ראה אוה"ת וד"ה בעצם היום שבהערה 37.

50) יהושע ה, יד.

51) ב"ר פצ"ז, ג. תנחומא משפטים יח. זח"ג רפו, ב.

52) ב"ב עה, א. ובכ"מ.

53) אף שמלחמה (בכלל) שייכת לשם צבאות (שמור"ר פ"ג, ו).

54) בשלח יד, יד.

ביאורים במאמרי רבינו

כ מים חכמה הוא בחינת אצילות

מים מופשטים מגוון מסוים ובכך שייכים לחכמה 'ברק המבריק', בה ההשכלה נמצאת בבחינת נקודה מופשטת מפרטים (מאמרי אדהאמ"צ במדבר ג שלו-ח). ו"הוא בחינת אצילות" כידוע שבכל עולם מארבע עולמות אבי"ע ישנה ספירה המאירה בו באופן מיוחד, ובעולם האצילות מאירה במיוחד ספירת החכמה (המשך תרס"ו ד"ה זה היום ע' יב).

כא "תורה .. היא בחינת אצילות .."

כפי שנתבאר לעיל ביאור יג, התורה גם בירידתה למטה נשארה במהותה חכמתו ית' שלמעלה מהעולם. ולכן נאמר "זכרו תורת משה עבדי", הכלי לתורה הוא עבדי-ביטול (ראה אוה"ת נ"ך ח"א ע' תקמ, תורת שמואל תרל"א ח"א ע' קפג).

כב "משה רבך לא קבלו"

משה רבינו לא הסכים ל"הנה מלאכי ילך

לפניך" (שמות לב, לד), אלא אמר "אם אין פניך עוברים אל תעלינו מזה" (שמות לג, טו). וזהו המעמד ומצב שהיה בימי משה, כידוע שמושה היה נשמה דאצילות בהיותו למטה, וענינו ה' לקבל את התורה דאצילות וליתנה (כמו שהיא) לדור דעה, דורו של משה, שהיו במדרגתו של משה, שלכן נקראים דורו של משה, דור מלשון שורה, היינו שהיו באותה שורה (מעמד ומצב) של משה. והביטוי לכך שהמשיך בעולם את (הו'יה) המאיר (באצילות הוא שהמלחמה היתה באופן שלבוש הטבע התבטל לגמרי (ד"ה באתי לגני תש"כ ס"ד).

כג "שגם בבי"ע יהיה איהו וגרמוהי חד"

בתו"א המצוין בפנים מביא ג' משלים לענין זה: "וכמשל יחוד וחיבור הנשמה עם הגוף, שהגם שהגוף הוא הכלי והעיקר היא הנשמה, עם כל זה מתאחדת עם הגוף, שנקרא אדם הנשמה שבגוף ואין להגוף שם בפני עצמו כו', וכהדין קמצא

וענין זה הוא למעלה מבחינת שר צבא הוי"ה (שהי'ה ביהושע), כי שר צבא הוי"ה הוא מלאך כ', מה-שאיין-כן שם צבאות הוא מז' שמות שאינן נמחקין, כי גם בבי"ע נעשה איהו וגרמוהי חד כ"ה. וזהו מה ששם צבאות נתחדש על-ידי הנביאים כו, כי הנביאים המשיכו שגם בכלים דבי"ע תהי'ה התלבשות אור איין-סוף ב"ה בתכלית היחוד, כמו בכלים דאצילות, ועל-ידי זה נקרא הוא ית' בשם צבאות, כמו שנקרא בהשמות (א-ל, אלקים וכו') שמורים על הכלים דאצילות (לפי שאיהו וגרמוהי חד), כי גם הצבאות (לשון חיילות, גדודי נשמות ומלאכים דבריאה) נעשו חד עמו ית', כמבואר בארוכה בתו"א³⁸ כו.

סיכום: ולכן לא נזכר שם צבאות בתורה, כי משה והתורה הם בחינת אצילות. אלא שהנביאים פעלו שגם בכלים דבי"ע תהי'ה התלבשות אור איין-סוף ב"ה בתכלית היחוד (כמו בכלים דאצילות - בחי' א-ל, אלקים וכו'), ועל-ידי זה נקרא הוא ית' בשם צבאות, כי גם הצבאות (גדודי נשמות ומלאכים דבריאה) נעשו חד עמו ית'.

== ביאורים במאמרי רבינו ==

כה "הוא ית' ממש .. מז' שמות שאינן נמחקין .. איהו וגרמוהי חד" מבאי כאן ב' עניינים. א. הנביאים המשיכו בחינת "הוא ית' ממש", "שם מז' שמות שאינן נמחקין". ב. הוא נעשה חד עם בי"ע.

ויש לומר, שב' העניינים תלויים זה בזה. בחינת הוא ית' ממש אינה נותנת מקום למציאות שחוץ ממנה, ונעשה יחוד בינה לבי"ע. אך בחינה שאינה הוא ית' ממש, מאפשרת מציאות שחוץ ממנה, ואזי נעשית מציאות של בי"ע בתור דבר נפרד.

כו "על-ידי הנביאים"

ההסבר לכך ששם צבאות (שענינו קישור אלוקות ונבראים) נפעל על-ידי הנביאים דוקא, הוא בהתאם למבואר (לעיל ביאור יג) שייחודיות הנבואה על התורה היא בכך שנתפסת בגדרי העולם, כלומר בשכל ודעת הנביא, ומתעצמת איתו עד שהופך להיות איש אחר.

כו "וזהו מה ששם צבאות נתחדש על-ידי הנביאים .."

לכאורה קטע זה נראה חזרה על מה שכתב בשורות הקודמות ("וזהו ענין שם צבאות שנמשך על-ידי הנביאים"), ברם לעיל הדגש בעיקר על

דלבושה מינייה וביה. וכמו שקורין לאדם שלמד חכמה בשם חכם, הגה החכמה קודם שלמדה היא מהות בפני עצמה זולת האדם שלמדה, והאדם מהות בפני עצמו. וכשקנה החכמה נקרא חכם על שם החכמה שהוא שם התואר."

התוכן של משלים אלו הוא איחוד של שני דברים נפרדים הנעשים דבר אחד. זו גם המשמעות של "איהו וגרמוהי חד בבי"ע", המשכה של אלוקות בדברים שמצד עצמם הם נפרדים. דוגמאות לכך ראה לקמן ביאורים כט, מא. וראה במילואים.

כד "שר צבא הוי"ה (שהי'ה ביהושע) .. הוא מלאך"

מלאך מצד עצמו (ללא צבאות) אינו מאוחד עם אלוקות, הוא 'נפרד אבל בטל'. וכמבואר בתורת שמואל (תול"ג ח"א ע' קכה) שמלאכים הם "בחינת שלוחי ההשפעה אבל אינו נמשך להם לצורך עצמן". וכמשל הכתיבה ביד, שהיא השפעה בדרך 'מעבר', שכן ההשכלה עוברת דרך אצבעות היד אך אינה מתאחדת בה. משא"כ באצילות שם "איהו .. חד".

וכך הוא המצב של בי"ע (ללא החידוש דנביאים) כפי שהיה בזמן יהושע, לכן הטבע נשאר בקיומו (באתי לגני תש"כ ס"ד).

ז) **והנה ענין הנ"ל בשם צבאות שאיהו וגרמוהי חד גם בבי"ע**, כותב כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁵⁵ שבעץ-חיים לא מצינו זה. שמוזה משמע שזהו חידושו של כ"ק אדמו"ר הזקן, כדמוכח ממה שכ"ק אדמו"ר הצ"צ אינו מציין מקור אחר לזה. ומובן גודל החידוש והעילוי דשם צבאות שנעשה על-ידי עבודת בני-ישראל כמו שישראל הם במעמד ומצב דזמן הנביאים (לאחרי הזמן דפני משה כפני חמה), ובפרט כמו שישראל הם במעמד ומצב דזמן נביאים האחרונים שהיו בסוף בית ראשון ותחלת זמן הגלות כח, ועל דרך זה בהזמן שלאחרי זה, שגם בעולמות בי"ע שמצד עצמם הם נבראים נפרדים [דענין איהו וגרמוהי חד הוא באצילות, עולם האחדות] יהיה איהו וגרמוהי חד כמו באצילות כט. וי"ל שזהו הפירוש להפסק-דין שצבאות הוא שם קודש ובכ"ז נקרא ע"ש צבאות שלו (כבגמרא⁵⁶), ע"ש

(55) אוה"ת שם ס"ע שכת.

(56) חגיגה טז, א. וראה לעיל הערה 37.

ביאורים במאמרי רבינו

כתב 'נפרדים'. והיינו יחוד בדרגות העליונות דייקא. ואילו כאן כשמתייחס לעבודת ישראל שנעשית במעמד ומצב נמוך, כותב שהצבאות שנעשו חד הם "עולמות בי"ע" "נבראים נפרדים". וראה גם בתו"ח קיד-ד קטו-א]

המשכת השם לעולם, וכאן מתייחס לחידוש שהנביאים חידשו בשם עצמו.

ואולי הביאור בזה, ששם צבאות היה עוד קודם לנביאים, אלא שהוא לא היה הוא ית' ממש [ראה במילואים], ואילו הנביאים חידשו שהוא ית' יקרא בשם צבאות, כמו שהוא נקרא בשאר השמות דאצילות.

כט "בעולמות בי"ע שמצד עצמם הם נבראים נפרדים .. איהו וגרמוהי חד" ובעבודת ה' ענינה להמשיך ולראות אלוקות בענייני העולם כפי שהם תחתונים, ובמצב שהטבע ממשיך להתקיים (סה"מ תרנ"ח ע' סד-ה), בשונה מהנהגת אצילות בימי משה, בה טבע העולם התבטל לגמרי (כדלעיל ס"ו לענין המלחמה). וכן לדוגמה בעבודת ה', אשר גם כשהאדם הוא בבחינת 'מציאות', ובהרגשתו הוא בעל רכוש (בית וחפצים), הוא חדור באמונה שה' שומר על ביתו, מה-שאין-כן מצד ההנהגה דאצילות, האדם מתבטל ממציאיותו לגמרי (תורת מנחם תשמ"ו ב' ע' 356). (דוגמה נוספת ראה ד"ה באתי לגני מוצש"ק יא שבט תשכ"א ס"ח).

ואולי זה מתאים לכך שבקטע הקודם כתב 'נבראים' דבי"ע ובקטע זה כתב 'כלים' דבי"ע, 'חילות נשמות ומלאכים', 'צבאות'. נבראים דבי"ע הם בבחינת 'צבא', אך כלים וכו' שייכים כבר לשם צבאות (הנמוך, וגם איתו לא באופן שנעשו חד).

כה "גודל החידוש והעילוי .."

החידוש הוא בכך, שלמרות שנמצאים במעמד ומצב נמוך כל-כך, בכל זאת פועלים את הענין. ואולי אפשר לומר שהמעמד ומצב הנמוך משפיע על היחוד, שיהיה עם בי"ע עצמם.

(בסה"מ תר"ס ע' תב מקשר ענין צבאות - "איהו וגרמוהי חד" בבי"ע, עם רשב"י שנאמר עליו בוורח "מאן פני האדון ד' צבאות דא רשב"י", ועבודתו המיוחדת באיחוד אלוקות עם העולם, ראה ד"ה פדה בשלום תשכ"ו סעיף יב).

[ואולי יש לדייק זאת מכך שבסוס"ו שהזכיר את הנביאים (ולא את ישראל), נקט שהצבאות שנעשו חד הם "כלים דבי"ע", "גדודי מלאכים ונשמות דבריאה", עליהם כתב (בתחילת ס"ה) רק "שאינם אלוקות". (ואפילו כשהזכיר נבראים לא

ישראל⁵⁷, כי זה שצבאות הוא שם קודש, היינו שגם בבי"ע איהו וגרמוהי חד, זה נעשה על-ידי העבודה דישראל, כנ"ל. וזה נעשה על-ידי המשכת אור ממקום עליון ביותר⁵⁸, שנעלה גם מבחינת התורה (כמו שהיתה בגילוי בזמן משה). שהרי בתורה לא נזכר שם צבאות (היינו שמצד בחינת התורה, הענין דאיהו וגרמוהי חד הוא רק באצילות⁵⁹), ובכדי שיהיה איהו וגרמוהי חד גם בבי"ע צריך להמשיך ממקום עליון יותר יב.

סיכום: ענין זה של המשכת שם צבאות בתקופת נביאים אחרונים הוא חידוש גדול. וזהו פירוש הפסק-דין שצבאות הוא שם קודש ובכל זאת נקרא כן על-שם ישראל, שכן הדבר נפעל על-ידי עבודתם של ישראל, על-ידי המשכת אור ממקום עליון ביותר.

ח) והנה המשכה זו היא על-ידי עבודת הברורים. דהנה ידועה תורת הבעש"ט⁵⁹, שבכל דבר שנמצא ברשותו של ישראל ישנם ניצוצין קדושים השייכים לשרש נשמתו. ובזה מבאר מה שהתורה חסה על ממונם של ישראל⁶⁰ (אף שהוא רק ממונם), כי מכיון שהממון (וכן שארי דברים) הוא של ישראל, זה מורה (שהרי כל הענינים הם בהשגחה פרטית) שניצוצות אלו שייכים לשרש נשמתו, והברור דניצוצות אלו הוא חלק מעבודתו, ועל-ידי שמבררים את הניצוצות ומזככים

57 שנקראו (בפרשתנו) צבאות.

58 ראה תו"א שם (ס, ג), "שכדי להמשיך בחינת צבאות הוצרך להמשיך מבחינת על הוי"ה היינו למעלה משם הוי"ה".

59 כתר שם טוב סי' ריח. צוואת הריב"ש סי' קט.

60 ר"ה כז, א. וש"נ.

ביאורים במאמרי רבינו

שבטחו באלוקי ישראל.

לא "מצד בחינת התורה .. רק באצילות" וכאשר משה המשיך את בחינת אצילות, הטבע התבטל. בשונה מזמן הנביאים שממשיכים אותו ית' בטבע עצמו.

לב "ממקום עליון יותר"

"זהכח להמשכה זו שיהיה אור אין-סוף מתלבש בבי"ע על דרך הנ"ל כבאצילות המשיכו הנביאים מבחינת העיגול והסובב כל-עלמין אשר שם כחשכה כאורה שוין, השוה ומשוה קטן וגדול, שהוא דוקא יכול לישפל את עצמו למטה מטה גם בבי"ע, כי קמיה ית' כולם שוים וכמ"ש ומתחת זרועות עולם" (תו"א ס, ג, וראה משל לכך בלקו"ת שה"ש יח, א, וראה גם בדי"ה אנכי תרס"ו).

ל "צבאות הוא שם קודש .. על שם ישראל" כלומר, דעת ר' יוסי (הובאה לעיל ס"ה) שצבאות הוא שם הנמחק, משום שהקב"ה נקרא כך רק על שם ישראל ולא מצד עצמו. וכותב רבינו שגם לפי דעת ת"ק שצבאות הוא מז' שמות שאינן נמחקין, נקרא הוא ית' בשם זה על שם ישראל שנקראו צבאות.

ואולי מיוסד הוא על דברי הגמ' (תגינה טו א) על הפסוק "ה' צבאות שמו", שצבאות פירושו "אות הוא בצבא שלו", והיינו ישראל. דאף שלעיל פירש שהם "גדודי נשמות ומלאכים", מכל מקום בפשטות יש לומר שקאי (גם) על ישראל. שכן בתחילת הפסוק כתוב "כי מעיר הקודש נקראו ועל אלוקי ישראל נסמכו, ה' צבאות שמו", והיינו ישראל שנקראים אנשי ירושלים עיר הקודש,

ומעלים אותם לשרשם הם מוסיפים עילוי גם בו ג. דכמו-כן הי'ה בגלות מצרים, שעל-ידי וינצלו את מצרים שעשאוה כמצולה שאין בה דגים וכמצודה שאין בה דגן⁶¹ שביירו את הניצוצות השייכים לעלמא דאתכסיא (כמצולה שאין בה דגים) והניצוצות השייכים לעלמא דאתגליא (כמצודה שאין בה דגן), על-ידי זה נעשה עילוי גם בישראל. וכמו שמבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁶² בארוכה בענין ויהי בשלח פרעה את העם שהי'ה משלח פארות וענפים ועושה פרי למעלה ותוספת וריבוי זה הי'ה את העם ז', כלומר, שעל-ידי הניצוצות שביירו בגלות מצרים נעשה בהם תוספות וריבוי. דזהו מ"ש (גבי גלות מצרים) וזרעתי'ה לי בארץ⁶³, דענין הזריעה הוא כמאמר רז"ל⁶⁴ כלום אדם זורע כור⁶⁵ אלא כדי להוציא כמה כורין, היינו, דמה שישראל נזרעו בגלות מצרים הוא בשביל ההוספה שנעשה בהם על-ידי בירור הניצוצות. כמו שמבאר כ"ק אדמו"ר מהר"ש בארוכה כמה פרטים בענין ההוספה שנעשה על-ידי בירור הניצוצות.

סיכום: המשכה נעלית זו נעשית על ידי עבודת הביירוים, כי על ידי בירור הניצוצות נעשה עילוי והוספה גם בישראל, משום שניצוצות אלו שייכים לשרש נשמתם.

ט) וזהו מ"ש ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי'ה מארץ מצרים ולאחרי זה כתיב ויהי בעצם היום הזה הוציא הוי'ה את בני-ישראל מארץ מצרים על צבאותם, הם ב' בחינות: (א) צבאות הוי'ה לשון סמוך הם הצבאות שנתבררו בגלות מצרים ונתעלו ליכלל בשם הוי'ה, שלכן נק' צבאות הוי'ה לפי שהם טפלים וסמוכים ונכללים בשם הוי'ה⁶⁶ ז"ה. ומצד הניצוצות שנתבררו על-ידי ישראל, גם

61) בא יב, לו. ברכות ט, ב.

64) פסחים פז, ב.

62) בסה"מ תרכ"ז ד"ה ויהי בשלח פרעה – ביאור על בשלח פרעה שבתו"א.

65) כ"ה בתו"א (ר"פ בשלח) ובסה"מ תרכ"ז (ס"ע ט). ובפסחים שם: סאה.

66) תו"א בא ס, ג.

63) הושע ב, כה.

ביאורים במאמרי רבינו

לג "בירור הניצוצות"
לד "משלח פארות וענפים ועושה פרי למעלה את העם"

פארות הם ענפים רכים. שילוח פארות הוא כדרך עץ הגפן שענפיו הרכים מתפשטים למרחוק (מצו"ד יחזקאל יז ו). ובנמשל הוא התוספת והריבוי שנהיה בישראל כתוצאה מבירור הניצוצות.

לה "סמוכים ונכללים בשם הוי'ה"
"הענין, כי מספר רפ"ח ניצוצים שנפלו בשבירת הכלים יש להם שמות, שזה מורה שהם בחינת יש דבר, וכיון שנתבררו וחזרו למקורם בתכלית הביטול להתכלל באלוקות, אזי אין להם שמות כלל. והמשל בזה כשהאדם משכיל בגדולת

"כל דבר שאדם לובש או אוכל או משתמש בכלי הוא הנהגה (מהחיות) [מהרוחניות] שיש באותו הדבר, כי לולא אותו הרוחניות לא היה שום קיום לאותו דבר, ויש שם ניצוצין קדושים השייכים לשורש נשמתו, וכשהוא משתמש באותו הכלי או אוכל מאכל אפילו לצורך גופו, הוא מתקן הניצוצין, כי אחר-כך עובד ה' בכח ההוא שבא לגופו מלבוש או מאכל או שאר דברים" (כש"ט סי' ריח). כל זמן שאינו מברר ומעלה מהגלות את הניצוצין השייך והקשור לנשמתו נמצאת נשמתו שם במקום הניצוצין שניהם נמצאים בגלות (תורת מנחם ח"ל ע 277).

ישראל נק' צבאות הוי"ה. (ב) ויתירה מזו – הוציא הוי"ה את בני ישראל גוי' על צבאותם הוא זה שישראל הם למעלה מבחינת הניצוצות שנתבררו⁶⁶ זו דמכיון שישראל הם המבררים את הניצוצות הרי הם למעלה מהם זו.

וזוהי השייכות דצבאות הוי"ה ועל צבאותם להשם צבאות (כנ"ל סעיף ד), דעל-ידי העבודה דבירור הניצוצות והתכללותם בהוי"ה, צבאות הוי"ה, שעל-ידי עבודה זו נעשים ישראל על צבאותם, למעלה מבחינת הניצוצות יז, הנה על-ידי זה ממשיכים ריבוי אור ממקום עליון ביותר (שלמעלה מבחינת התורה כמו שהיא בגילוי⁶⁷), ואור זה בוקע את כל הפרסאות והמסכים שבין אצילות לבי"ע⁶⁸, עד שגם בבי"ע נעשה איהו וגרמוהי חד כמו באצילות⁶⁹.

סיכום: "צבאות הוי"ה" – הם הצבאות שנתבררו ע"י ישראל ונכללו בשם הוי"ה, וממילא גם ישראל בכלל. "על צבאותם" – כיון שישראל הם המבררים, הם למעלה מהניצוצות. "השם צבאות" – על-ידי עבודת הברורים של ישראל הם ממשיכים אור נעלה למעלה מהתורה, שעל ידו גם בבי"ע נהייה חד עם הקב"ה כמו אצילות.

ביאורים במאמרי רבינו

למעלה מהניצוצות ע"י העבודה, ואילו לעיל כתב "דמכיון שישראל הם המבררים את הניצוצות הרי הם למעלה מהם", משמע שהם למעלה מהניצוצות עוד לפני העבודה.

לט "למעלה מבחינת התורה כמו שהיא בגילוי"

שכן בהעלם יש עניין זה גם בתורה (ראה סה"מ

תר"ס ע' תב).

מ "הפרסאות ומסכים"

ביאור ענין פרסאות ומסכים שבין אצילות לבי"ע ראה תו"א יד, ב-ג.

מא "בירור הניצוצות והתכללותם בהוי"ה .. גם בבי"ע נעשה חד"

הרי כבר ביררו את הניצוצות והתעלו, ומה חסר בעולם? אלא יש כאן ב' שלבים, שלב א' הוא העלאה והתכללות "ונתעלו להתכלל". שלב ב' הוא המשכה למטה "ממשיכים".

ויובן מכפי שהוא בעבודת ה': א. בהעלאה והתכללות האדם בטל לגמרי בלי הרגשה כלל, או בתנועת רצון להיפרד מן הגוף ולהידיבק באלוקות. ב. המשכה לבי"ע שיהיו בבחינת "איהו וגרמוהי חד", היא להמשיך ולראות אלוקות בענייני העולם כפי שהם במצבם הנמוך (כדלעיל ביאור טו).

ה' בהתבוננות והשגה אזי נרגשת ההשגה בבחינת יש ודבר. אבל כשנתבטל במציאות לגמרי אז אינו מרגיש ההשגה והבטול בבחינת יש ודבר מה, כי אם הוא בטל לגמרי בתכלית הבטול בלי הרגשה כלל" (תו"א בא סד"ה בעצם היום הזה).

לו "על צבאותם הוא זה שישראל הם למעלה מבחינת הניצוצות שנתבררו"

כלומר, אף שכתוב כאן "צבאות" סתם (-) "על צבאותם", מכל-מקום כיון שנכתבו בהמשך אחד, הרי "על צבאותם" הכוונה ל"צבאות הוי"ה" דלעיל, שהם הניצוצות שנתבררו (וזוהי לכאורה כוונת רבינו בריש הסעיף "וזהו מ"ש ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי"ה מארץ מצרים ולאחרי זה כתיב ויהי בעצם היום הזה הוציא הוי"ה את בני-ישראל מארץ מצרים על צבאותם").

לז "דמכיון שישראל הם המבררים את הניצוצות הרי הם למעלה מהם"

שכן כדי לברר צריך להיות למעלה מהמתברר. וראה ביאור הבא.

לח "על-ידי העבודה .. למעלה מבחינת הניצוצות"

קצת קשה, דכאן משמע שישראל מתעלים

(י) **וביאור** הענין (השייכות דצבאות הוי"ה לשם צבאות מ) בעומק יותר, הנה שם צבאות הוא בנצח והוד. ומבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמשך דיום ההילולא⁶⁷, שמדת הנצח נטוע ומושרש בעצם הנפש, ובשביל נצחון המלחמה מתגלה מעצם הנפש מ. ולכן על-ידי העבודה דמדת הנצח (דנפש האלוקית), נצחון המלחמה (עם נפש הבהמית), נמשך ומתגלה מעצמות אור אין-סוף, כמבואר בארוכה בהמשך, ובארוכה יותר (עם כמה פרטים נוספים) בדרושי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁶⁸, עד לענין צדקת פרזונו בישראל⁶⁹, פרזונו לשון פרזות ע"ד מ"מ⁷⁰ פרזות תשב ירושלים בלי חומה, למעלה ממדידה והגבלה. ועל-פי זה יובן מה שעל-ידי העבודה דצבאות הוי"ה ממשיכים שם צבאות מ, דהנה ידועה תורת הרב המגיד⁷¹ (בענין במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים⁷²), דישאל גם קודם שנבראו (קודם כל סדר ההשתלשלות שאודותו נמלך) הוי"ה נחקק צורתם בו ית'. ועל-ידי עבודת בני-ישראל נמשך ומתגלה ענין זה. ולכן על-ידי העבודה דצבאות הוי"ה, נמשך שם צבאות, כי שם זה הוא (כנ"ל) בנצח והוד, וכמו שמבאר אדמו"ר⁷³ בארוכה שהאותיות דשם צבאות וסדרן (צ"ב, ב' יודי"ן דאל"ף, ו"ת)

67 פי"א ואילך.

68 ד"ה בעצם היום גו' פר"ת [סה"מ פר"ת ע' רמא ואילך]. והביאנו לציון תרע"א [סה"מ אעת"ר ע' קעז ואילך].

69 שופטים ה, יא.

70 זכרי' ב, ח.

71 או"ת ב, סע"ג. וראה שם א, א. לקו"א בתחלתו.

72 רות רבה רפ"ב. ב"ר פ"ח, ז.

73 לקוטי לוי"צ לזהר אחרי ע' רפד.

ביאורים במאמרי רבינו

זה יקשר את צבאות הוי"ה עצמו עם צבאות, וכלשונו לקמן "ועל-פי זה יובן מה שעל-ידי העבודה דצבאות הוי"ה ממשיכים שם צבאות".

מג "בשביל נצחון המלחמה מתגלה מעצם הנפש"

"בשביל ניצוח המנגד הרי [המלך] מבזבז כל סגולות האוצרות דהון יקר הנאסף והנקבץ במשך כמה שנים מדור אחר דור ואשר מעולם לא השתמש מזה לשום דבר, וכמוס וחתום מעין כל רואה .. והוא לפי שהנצחון נטוע ומושרש בעצם הנפש למעלה יותר מכחות הגלויים שבנפש, והיינו שהוא למעלה מהאור והחיות שבא בגילוי, ולזאת הוא מפקיר את חייו, ומכל-שכן שהוא מבזבז אוצרותיו ותענוגי מלכים" (באתי לגני תש"י פי"א).

מד "שם צבאות"

של הקב"ה, שענינו איהו וגרמוהי חד בבי"ע.

על דרך משל: התחלת היום היא באמירת "מודה אני לפניך" ביטול בתכלית, שכן הפתיחה היא במילה 'מודה', ו'אני' עניינו רק הודאה לקב"ה, על דרך תכלית הביטול דצבאות הוי"ה. ולאחרי-זה באמירת ברכות השחר מודגשת מציאותו של האדם וצרכיו וכו', 'מלביש ערומים' וכו'. אלא שחדור בהכרה שהקב"ה מנהיגו ונותן לו צרכיו כו', על דרך (ולא ממש) הענין דהוי"ה צבאות שהוא ית' הוא אחד עם הצבאות ואינם נפרדים. שכן ההודאה ד'מודה אני' נעשית היסוד לעבודה דכל היום כולו, שגם כאשר נרגשת מציאותו וצרכיו יהיה חדור בביטול (תורת מנחם תשמ"ז ב ע' 358).

מב "השייכות דצבאות הוי"ה לשם צבאות בעומק יותר"

לפי מה שנתבאר עד כאן צבאות הוי"ה הוא סוג עבודה אחר לגמרי מצבאות, אלא שבאופן עקיף הוא מביא לעל צבאותם (וצבאותם) בסעיף

מורים על נצח והוד [בפרדס⁷⁴ ובכ"מ בקבלה איתא דשם צבאות הוא גם ביסוד, אבל מה שנוגע כאן הוא ענין שם צבאות כמו שהוא בנצח והוד], ומכיון שצורתם של ישראל חקוקה בו ית' (כנ"ל), לכן על-ידי העבודה דצבאות הוי"ה, העבודה דנצח, נעשה ענין שם צבאות שהוא בנצח (והוד). והיינו שעל-ידי העבודה דנצחון המלחמה, נמשך ומתגלה מעצמות אור אין-סוף, ועל-ידי המשכה זו נעשה איהו וגרמוהי חד (גם) בבי"ע מה.

רזה נותן כח על עבודת הבירורים בזמן הגלות, און מיטנעמען לקחת כל הענינים, כלי כסף וכלי זהב ושמלות⁷⁵, בגאולה העתידה שתהיה ביד רמה (כמו שהיתה הגאולה דיציאת מצרים, כמ"ש⁷⁶ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות) שעל-ידי מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות⁷⁷ ובפרט בעקבתא דמשיחא יהיה ובני ישראל יוצאים ביד רמה לקבל פני משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

סיכום: מדת הנצח מושרשת בעצם הנפש, וכיון שצורתם של ישראל חקוקה בו ית', לכן על-ידי עבודת הבירורים דצבאות הוי"ה, שהיא העבודה דנצח, נעשה ענין שם צבאות שהוא בנצח, ונמשך ומתגלה עצמות אור אין-סוף, ועל-ידי המשכה זו נעשה איהו וגרמוהי חד בעולמות בריאה יצירה ועשיה.

(76) מיכה ז, טו.
(77) ראה תניא רפ"ז.

(74) שער השמות פ"ב (קרוב לסופו). וראה גם מאו"א שם ובי"ג למאו"א שם.
(75) בא יב, לה.

ביאורים במאמרי רבינו

המגיד, וזה מאיר גם את הקשר של בחינת נצח עם העצם.

דהנה, תורת הרב המגיד בפירוש מאמר רז"ל ישראל עלו במחשבה, שהוא "כמשל הבן שצורתו חקוקה במחשבת האב, אלא שבבני אדם שייך זה דוקא לאחרי שנולד הבן, מה-שאיין-כן אצל השם יתברך, אף קודם שנבראו ישראל היה נחקק צורתם במחשבה, כי אצלו יתברך העבר והעתיד אחד".

הרב המגיד מדגיש שאצל האב הציור נעשה דוקא לאחר שנולד הבן, מה-שאיין-כן אצל השם יתברך, אף קודם שנבראו ישראל נחקקה צורתם, ולכאורה הרי זה פשוט שכן הוא אצל הקב"ה להיותו למעלה מהזמן, ומה זה מוסיף בהבנת הענין?

והביאור, בסוג וצורת הקשר שבין האב' ל'בן', יש ב' פרטים, ובכל פרט יש מעלה וחיסרון:

מה ביאור סעיף יו"ד

בהשקפה פשוטה, הקשר בין צבאות הוי"ה לצבאות המבואר בסעיף זה הוא, שהנצח שבצבאות הוי"ה מצד שרשו, ממשיך מהעצמות ופועל את צבאות (כאמור בסעיף ט, שכדי שגם בבי"ע יהיה איהו וגרמוהי חד צריך להמשיך ממקום גבוה ביותר). וזה בשונה מהמבואר עד סעיף י, שכדי לחבר בין נצח והוד לבי"ע הוא על-ידי עבודת הבירורים וכו'.

בפרטיות יותר, צריך להבין מהי מטרת הבאת ענין חקוקה צורתם קודם כל סדר ההשתלשלות, הרי כבר בתחילת הסעיף הובא שמכיון שנצח שורשו בעצם הנפש לכן הוא ממשיך ומגלה את עצמותו ית' (ובכך מובן כבר הטעם לכן ש'צבאות הוי"ה' בתור מידת הנצח, ממשיך את שם צבאות)?

ואולי הביאור בזה, במאמר זה כוונתו לבאר כיצד גם בי"ע כפי שהן נשארות בדרגתן הנמוכה, הן חד איתו ית'. ענין זה מודגש בתורת הרב

הרב-המגיד מחדש, שלמעלה באלוקות, בדרגת הקשר בין ישראל לקב"ה, חוברות זו לזו שתי המעלות גם-יחד, כי היות שהוא יתברך למעלה מה'זמן' (כלומר, שאין לגביו מושג של דבר שקודם לכן לא היה ורק לאחר-מכן התווסף אצלו), על-כן גם צורת הבן כפי שהיא בפועל (שהיא מעלה הב'), חקוקה בפנימיות האלוקות (שהיא מעלה הא'). (ראה באתי לגני תשלג ס"ה, וכד"ה זה היום תשמ"א ס"ד ובביאורינו שם).

וממשיך רבינו "ועל-ידי עבודתם מתגלה עניין זה .. על-ידי העבודה הנצח .. נעשה ענין שם צבאות .. נמשך ומתגלה מעצמות אור אין-סוף .. נעשה איהו וגרמוהי חד (גם) בבי"ע". שכן גם בנצח יש ענין הנ"ל. מצד אחד הוא רק כוח מהנפש, ומצד שני הוא חקוק בעצם הנפש, ולכן מעורר את עצם הנפש. ואולי אפשר לומר שזה משפיע על בי"ע שהם עצמם יהיו חד איתו ית'.

עוד בענין זה ראה במילואים.

(א) שורש הבן - הבן נמשך מדרגה עמוקה ביותר באב, מ'כוח ההולדה', שהינו כוח הממשיך את מהותו של האב הלאה. לאידך, כיון ש'כוח ההולדה' הוא רק ה'שורש' של הבן, לא נמצאת בו צורת הבן כפי שהיא בפועל לאחר שנולד, אלא רק כפי שהיא 'כוח', דהיינו באופן מופשט ביותר. וממילא, הקשר של האב לבן (מצד דרגה זו) הוא לא כל-כך לצורת הבן כפי שהיא בפועל.

(ב) צורת הבן - כתוצאה מהתקשרות ואהבת האב לבנו, צורת הבן כפי שהיא בפועל, חקוקה במחשבתו של האב. ולכן, "אף שעבר מכנגד פניו והלך מאיתו עם-כל-זה נחקקה הצורה של הבן במחשבה של האב". ובוה ישנה מעלה - שהקשר של האב לבנו הוא גם עם צורת הבן כפי שהיא בפועל. אך החיסרון בהתקשרות זו, שהיא דבר שניתוסף אצל האב לאחר לידת הבן וממילא היא כדבר נוסף על מהותו, ואינה שייכת לפנימיותו ועצמיותו. מה-שאיין-כן שורש הבן בכח ההולדה ששייך לעצמיותו.

סיכום כללי

סעיף א: משה הוריד את השכינה לארץ, ע"י המשכן שנעשה מקרשי עצי שיטים, שענינו להפוך את השקר (= קרש) הבא מהשטות (= שיטים) דלעומת-זה, לשטות דקדושה ולקרש המשכן. וכמו כן ע"י עבודת האתהפכא של כל א', נמשך בקרבו עיקר השכינה.

סעיף ב: התורה היא נצחית, ולכן גם היום קיימת ההוראה של "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". וכמו כן כל הפרטים שהיו בגלות וביציאת מצרים הם הוראות נצחיות, וכמו העבודה בחומר ולבנים, שברוחניות היא עסק התורה בקל וחומר ובליבון הלכה.

סעיף ג: על-ידי העבודה בגלות בעסק התורה וקיום מצוותיה מבררים הניצוצות, ועל שם זה נקראו ישראל ביציאת מצרים "צבאות הוי"ה". ועוד נקראו בשם "צבאות", שמשמעו שאינו נטפל להוי"ה אלא הוא ענין לעצמו.

סעיף ד: שם צבאות של ישראל קשור לשם צבאות של הקב"ה שנתגלה ע"י הנביאים. והנה הגם שדברי הנביאים הם למטה במדריגה מדברי תורה, מכל מקום העונש והפגם של העובר על דברי נביא קשים יותר. וענין זה שייך לזה ששם צבאות נמשך על-ידי הנביאים דוקא.

סעיף ה: והביאור, צבאות פירושו אות בצבא שלו, והוא בחינת האלקות הנמשכת בנבראים, בשונה משאר שמותיו של הקב"ה המורים על אור אין סוף כפי שהוא באצילות.

סעיף ו: ולכן לא נזכר שם צבאות בתורה, כי משה והתורה הם בחינת אצילות. אלא שהנביאים פעלו שגם בכלים של בריאה-יצירה-עשיה תהיה התלבשות אור אין-סוף ב"ה בתכלית היחוד (כמו בכלים דאצילות - בחי' א-ל, אלקים וכו'), ועל-ידי זה נקרא הוא ית' בשם צבאות, כי גם הצבאות (גדודי נשמות ומלאכים דבריאה) נעשו חד איתו ית'.

סעיף ז: ומוכן גודל החידוש והעילוי בפעולה זו שהיתה בתקופת נביאים אחרונים. וזהו שמחד צבאות הוא שם קודש ומאידך הוא ית' נקרא כן על שם ישראל, שכן זה נפעל על-ידי עבודתם של ישראל בהמשכת אור ממקום עליון ביותר, הנעלה גם מבחינת התורה.

סעיף ח: המשכה נעלית זו נעשית על ידי עבודת הבירורים, כי על ידי בירור הניצוצות נעשה עילוי והוספה גם בישראל, משום שניצוצות אלו שייכים לשרש נשמתם.

סעיף ט: וזהו "צבאות הוי"ה" - הם הצבאות שנתבררו ע"י ישראל ונכללו בשם הוי"ה. "על צבאותם" - כיון שישראל הם המבררים, הם למעלה מהניצוצות. "השם צבאות" - ע"י עבודת הבירורים של ישראל הם ממשיכים בחינה נעלה זו שלמעלה מהתורה, שעל יד גם בריאה-יצירה-עשיה נעשים חד עם הקב"ה כמו אצילות.

סעיף י: בעומק יותר: מדת הנצח מושרשת בעצם הנפש, וכיון שצורתם של ישראל חקוקה בו ית', לכן ע"י עבודת הבירורים דצבאות הוי"ה, שהיא העבודה דנצח, נעשה ענין שם צבאות שהוא בנצח, ונמשכת ומתגלה עצמות אור אין-סוף, ועל-ידי המשכה זו נעשה איהו וגרמוהי חד בעולמות בריאה יצירה ועשיה.

מילואים

מתורתו ית'. בהדרן על מסכתות בני"ך (ספר השיחות תשנ"ב ח"ב ע' 502):

דהנה הפרטים שנדרשים ומתגלים ע"פ י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם. ויתירה מזו, ישנם כמה ענינים שנתחדשו ממש בתושבע"פ ורק אסמכוה אקרא, ובמיוחד "הגזירות והתקנות והמנהגות", שענינים אלו לא היו (לכאורה) אפילו באופן של "כלל", ואעפ"כ נעשים חלק מהתורה שניתנה למשה מסיני.

ולכאורה, איך יתכן שהענינים שנתחדשו ממש על-ידי חכמי ישראל הם "תורה" שניתנה מסיני?! ועוד ועיקר: איך יתכן שעל-ידי חכמי ישראל יתוספו ענינים חדשים בתורה – ה"ז הוספה ושינוי בתורתו של הקב"ה?!

ויובן בהקדים תורת הרב המגיד בפירוש מארו"ל "ישראל עלו במחשבה", כמשל האב שצורת בנו חקוקה במחשבתו [היינו, שציור זה במחשבתו ית' בא מהבן (צורת הבן)], כי, מצד גודל אהבתו לישראל עלה ברצונו שהצורה שלהם תהי' חקוקה בו], אלא ש"אצל השם ית' שייך זה לומר אף קודם שנבראו ישראל הי' נחקק צורתם במחשבה .. כי אצלו ית' העבר והעתיד אחד".

ומזה מובן גם בנוגע לחידושים שמחדשים ישראל בתורה – שמצד גודל מעלתם של ישראל (שחקוקים במחשבתו ית') נעשים גם החידושים שלהם חלק מהתורה כפי שהיא במחשבתו (חכמתו) של הקב"ה. כלומר, חידושים אלו באים מישראל, ואף-על-פי-כן ישנם במחשבתו (חכמתו) ית' אף קודם שנתחדשו על-ידי ישראל, כיון שאצלו ית' העבר והעתיד אחד ולכן שייך לומר עליהם שניתנו בסיני, כיון שבסיני נתן הקב"ה התורה כפי שהיא במחשבתו ית'.

לביאור כג) למרות שהדוגמה מיחוד הגוף והנפש מובאת לגבי איהו וגרמוהי חד דאצילות (ת"א ר"פ וירא ראה בביאור טז), אולי אפשר לומר דלגבי אצילות הדגש הוא שמציאות הגוף מתבטלת, וכל ענינו של הגוף להיות כלי לנפש. הביטוי לכך הוא למשל האופן בו אברי הגוף נשמעים לרצון הנפש, דכשעולה ברצון הנפש שתהי' איזו פעולה על-ידי אברי הגוף, אין הרצון צריך לצוות על האברים שיעשו כן אלא נעשה בהם כן ממילא. ואילו לגבי בי"ע הדגש הוא שהנשמה מתאחדת עם הגוף, וכתוצאה מכך יורדת ומקבלת שם אדם'. היינו שלוקח ממשל נפש וגוף רק פרט זה.

ומה שממשיך שם בתו"א ש"לגוף אין שם בפני עצמו", שמה משמע שמציאות הגוף נאבדת, הנה יש לדייק שכותב "אין לו שם בפני עצמו" ולא שאין לו שם כלל, כי שם אדם הוא ל"נשמה שבגוף". וראה לקמן ביאור לה בענין רפ"ח ניצוצין המתכללים בהו"ה, ונעשים דוגמת איהו וגרמוהי חד דאצילות עצמו, כותב ש"אין להן שמות כלל".

לביאור כז) ליתר ביאור, שם צבאות לכתחילה נחשב כ"שם הפעולה" בשונה מ"שם התואר". כלומר, שם התואר הוא שם המורה על עצמיות הדבר, וכמו התואר חכם מצד זה שבכחו להשכיל כל דבר חכמה, משא"כ שם הפעולה אינו מורה על עצמיות הדבר, ומה שנקרא בשם זה הוא רק מצד שפועל פעולה כזו, וכמו שקוראים לאחד בשם חכם לא מצד כח החכמה שלו, כ"א מצד זה שמשכיל השכלות בפועל. וכמו כן, שם צבאות נקרא כן על הפעולה שיכול לצאת חוץ הימנו ולרדת אל הזולת.

לביאור מה) על דרך ענין זה, מבאר רבינו (על-פי תורת ה"מ הנ"ל), גם בנוגע לחידושי תורה שמחדשים ישראל ואף-על-פי-כן נעשים חלק

קובץ זה נדפס בסיוע המשתתפים במגבית השנתית

הרה"ח גבריאל ומשפחתו שיחיו כהן
הרה"ח אלי ומשפחתו שיחיו ליובין
הרה"ח נחום ומשפחתו שיחיו לוריא
הרה"ח יוסף יצחק ומשפחתו שיחיו לבנהרץ
הרה"ח ברל ומשפחתו שיחיו לברטוב
הרה"ח יצחק מאיר ומשפחתו שיחיו לוי
הרה"ח רפאל ומשפחתו שיחיו לויוב
הרה"ח חיים מאיר ומשפחתו שיחיו ליס
הרה"ח שלום בער ומשפחתו שיחיו ליפסקר
הרה"ח יואב ומשפחתו שיחיו למברג
הרה"ח מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו לנקין
הרה"ח יעקב ומשפחתו שיחיו מאוז
הרה"ח פנחס ומשפחתו שיחיו מגידיש
הרה"ח שמעיה ומשפחתו שיחיו מרינובסקי
הרה"ח צבי ומשפחתו שיחיו מרנץ
הרה"ח חיים משה לייב ומשפחתו שיחיו נטיק
הרה"ח יצחק ומשפחתו שיחיו נפרסק
הרה"ח מאיר ומשפחתו שיחיו סטמבלר
הרה"ח מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו סג
הרה"ח דוד ומשפחתו שיחיו סגל
הרה"ח לוי ומשפחתו שיחיו סטמבלר
הרה"ח ישראל ומשפחתו שיחיו סילברסטיין
הרה"ח מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו עזיזה
הרה"ח אהרון ומשפחתו שיחיו פרוש
הרה"ח מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו פעוזה
הרה"ח מאיר ומשפחתו שיחיו פרעגער
הרה"ח מרדכי ומשפחתו שיחיו פרקש
הרה"ח שלום ומשפחתו שיחיו פרקש
הרה"ח ראובן ומשפחתו שיחיו קיל
הרה"ח יוסף חיים ומשפחתו שיחיו קנטור
הרה"ח מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו קנלסקי
הרה"ח שניאור זלמן ומשפחתו שיחיו קרישבסקי
הרה"ח מנחם ומשפחתו שיחיו קרסיק
הרה"ח צבי ומשפחתו שיחיו קלייטמן
הרה"ח געצל ומשפחתו שיחיו רובשקין
הרה"ח חיים ומשפחתו שיחיו רוזן
הרה"ח צבי ומשפחתו שיחיו רוזנפלד
הרה"ח משה ומשפחתו שיחיו רוזנפלד
הרה"ח מאיר ומשפחתו שיחיו רייבין
הרה"ח אלי ומשפחתו שיחיו רייצ'יק
הרה"ח משה ומשפחתו שיחיו שניאורסון
הרה"ח אברהם ומשפחתו שיחיו שטרנברג
הרה"ח יוסף יצחק ומשפחתו שיחיו שטרנברג
הרה"ח בן ציון ומשפחתו שיחיו שיינברגר
הרה"ח אלי ומשפחתו שיחיו שניאורסון
הרה"ח יוסף יצחק ומשפחתו שיחיו שניאורסון
הרה"ח ישראל מאיר בן זהבה זוהרה
לע"נ ר' מאיר אלעזר בן ישראל חיים
מרת עדיה אלמגור
מרת נורית בת עדי סול

הרה"ח יעקב לייב ומשפחתו שיחיו אלטיין
הרה"ח מנשה ומשפחתו שיחיו אלטהויז
הרה"ח יוסף ומשפחתו שיחיו אלפרין
הרה"ח דוד ומשפחתו שיחיו אוברלנדר
הרה"ח נתנאל ומשפחתו שיחיו אזולאי
הרה"ח מנחם ומשפחתו שיחיו אהרונוב
הרה"ח אליעזר ומשפחתו שיחיו אראנאו
הרה"ח זליג ומשפחתו שיחיו אשכנזי
הרה"ח יהודה לייב ומשפחתו שיחיו אשכנזי
הרה"ח ישראל ומשפחתו שיחיו אשכנזי
הרה"ח מאיר ומשפחתו שיחיו אשכנזי
הרה"ח מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו אשכנזי
הרה"ח שלום בער ומשפחתו שיחיו אשכנזי
הרה"ח רחמים ומשפחתו שיחיו באנין
הרה"ח יהודה ומשפחתו שיחיו בוטמן
הרה"ח טוביה ומשפחתו שיחיו בולטון
הרה"ח יצחק ומשפחתו שיחיו בונדרב
הרה"ח יעקב ומשפחתו שיחיו בידרמן
הרה"ח איתי ומשפחתו שיחיו בירמן
הרה"ח יאיר ומשפחתו שיחיו בס
הרה"ח טוביה ומשפחתו שיחיו בר-אילן
הרה"ח אליעזר ומשפחתו שיחיו ברוד
הרה"ח מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו ברוד
הרה"ח מיכאל ומשפחתו שיחיו גור-אריה
הרה"ח יצחק מאיר ומשפחתו שיחיו גור-אריה
הרה"ח ראובן ומשפחתו שיחיו גרברציק
הרה"ח יוסף יצחק ומשפחתו שיחיו גרינברג
הרה"ח מרדכי צבי ומשפחתו שיחיו דוברבסקי
הרה"ח יעקב ומשפחתו שיחיו דייטש
הרה"ח משה ומשפחתו שיחיו הבלין
הרה"ח מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו הענדל
הרה"ח אלימלך ומשפחתו שיחיו הרצל
הרה"ח יצחק ומשפחתו שיחיו הר-צבי
הרה"ח משה לייב ומשפחתו שיחיו וובר
הרה"ח אליעזר ומשפחתו שיחיו ווילשנסקי
הרה"ח מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו וולפא
הרה"ח אלי ומשפחתו שיחיו וייסברג
הרה"ח ישראל נח ומשפחתו שיחיו וויכנין
הרה"ח פנחס ומשפחתו שיחיו וישצקי
הרה"ח יוסף יצחק ומשפחתו שיחיו זוננפלד
הרה"ח יוסף יצחק ומשפחתו שיחיו זילברשטרום
הרה"ח דוד אבא ומשפחתו שיחיו יהודה"ח ישראל
ומשפחתו שיחיו זלמנוב
הרה"ח צבי הירש ומשפחתו שיחיו זרחי
הרה"ח אהרון ומשפחתו שיחיו חיטריק
הרה"ח אלי ומשפחתו שיחיו חיטריק
הרה"ח שמעון ומשפחתו שיחיו טרבלסי
הרה"ח מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו יאקובס
הרה"ח יעקב ומשפחתו שיחיו יעקובוביץ
הרה"ח דב בער ומשפחתו שיחיו ירוסלבסקי
הרה"ח מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו כהן

החזקת מכון 'ביאורים במאמרי רבינו'

מוקדשת לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
על-ידי ועד ידידי המכון

ר' שמואל ומשפחתו שיחיו אייזנברג
הרב יהודה ומשפחתו שיחיו דוידאו
הרב לייבל ומשפחתו שיחיו בוימגארטען
ר' מנחם מענדל ומשפחתו שיחיו פיישר
ר' יוסף יצחק ומשפחתו שיחיו קזרנובסקי

קובץ זה נדפס לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על-ידי ולזכות
שלמה בן רנה, מרים בת רחל
דבורה לאה עזיזה בת מרים,
ירחמיאל יהושע חיים בן דבורה,
וילדיהם חיה מושקא, מנחם מענדל
בנימין אברהם בן מרים
חנה בת דבורה ובנם דובער
חיה מושקא בת מרים,
יוסף יצחק בן גאולה דבורה
סאשה בת מרים
להצלחה רבה ומופלגה
בעבודתם בשליחות כ"ק אדמו"ר, מתוך בריאות
והרחבה בכל ענייניהם בטוב הנראה והנגלה

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת
הרה"ג הרה"ח מרדכי שמואל
בן הרה"ח משה ע"ה
אשכנזי
רב ומרא דאתרא דכפר חב"ד
במשך ארבעים שנה
התמסר ביגיעה עצומה
ללימוד התורה בכלל ולהעמקה
בתורת רבותינו נשיאנו בפרט
נלב"ע ביום כ"ג טבת ה'תשע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

ולזכות זוגתו
הרבנית סימה שתחי' אשכנזי
לאריכות ימים ושנים טובות

קובץ זה נדפס על-ידי ולזכות
עו"ד ר' מרדכי שיחי'
בן מנוחה ברכה ע"ה
וזוגתו נחמה מרים שתחי'
בת אסתר ע"ה
ילדיהם חתניהם נכדיהם ונכדותיהם שיחיו
לאורך ימים ושנים טובות
להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו
בגשמיות וברוחניות

קובץ זה נדפס לע"נ
שלמה בן משה ע"ה
לרגל יאהר-צייט השלושים ט' שבט תש"נ
ולזכות בנו ר' שמואל גרשון
נכדו שלמה ונכדתו אסתר שיחיו
שוורצמן

קובץ זה מוקדש לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
נדפס על-ידי הרה"ת ר' לייביש משה וזוגתו מרת רינה
ילדיהם
קיילא באשא, בנציון דוד, אליהו איסר, רבקה שיינדל אלטא שיחיו
גולדהירש